

Sprawozdanie z konferencji *Medycyna Narracyjna. Wartość opowieści o doświadczeniu choroby w praktyce klinicznej, badaniach i edukacji*

W dniu 08.06.2018 w gmachu Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się *I Konferencja Naukowa „Medycyna Narracyjna. Wartość opowieści o doświadczeniu choroby w praktyce klinicznej, badaniach i edukacji”*. Wydarzenie objęli patronatem rektorzy dwóch uczelni: Rektor UW prof. dr hab. Marcin Pałys i Rektor WUM prof. dr hab. n. med. Mirosław Wielgoś. Organizatorami konferencji byli: Instytut Języka Polskiego UW, Zespół Języka Medycznego Rady Języka Polskiego PAN, Pracownia Komunikacji w Medycynie Wydziału Lekarskiego Collegium Medicum UMK, Polskie Towarzystwo Komunikacji Medycznej oraz Warszawski Uniwersytet Medyczny.

Spotkanie rozpoczęło się od powitania gości specjalnych przez dr Martę Chojnaczką-Kuraś, przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego. Pierwsze słowa do uczestników konferencji skierował Dziekan Wydziału Polonistyki prof. dr hab. Zbigniew Greń, który podkreślał rolę medycyny narracyjnej i jej interdyscyplinarność – łączy ona bowiem nauki humanistyczne i medyczne. Prof. Greń zaznaczył także, że konferencja wpisuje się w ciąg wydarzeń w zakresie możliwej współpracy pomiędzy językoznawcami i medykami, mającą na celu zbliżenie się tych dwóch środowisk. Dziekan Wydziału Polonistyki zauważył również, iż samo badanie profesjolektu czy slangu medycznego nie jest wystarczające, aby wypełnić tę sferę pomiędzy medycyną a humanistyką, ale może tu pomóc zagadnienie komunikacji specjalistycznej, językowej w środowisku lekarzy, dlatego warto rozpocząć dyskusje nad szeroko rozumianą komunikacją oraz medycyną narracyjną. Następnie dr Antonina Doroszevska, Pełnomocnik Rektora ds. Utworzenia Centrum Edukacji Medycznej WUM, sekretarz Zespołu Języka Medycznego RJP PAN i współorganizatorka Konferencji, zwróciła uwagę na to, iż medycyna narracyjna skupia się nie tylko na komunikacji i języku, ale również wprowadza i wspiera tzw. perspektywę pacjenta, mającą znaczenie w edukacji studentów i w całej praktyce lekarskiej. Prezes Polskiego Towarzystwa Komunikacji Medycznej dr n. med. Katarzyna Jankowska, pomysłodawca Konferencji i przewodnicząca Komitetu Naukowego, witając uczestników podkreśliła znaczenie tego wydarzenia dla rozwoju medycyny narracyjnej w Polsce.

Po słowach wstępnych, rozpoczęła się część naukowa konferencji – pierwsza sesja plenarna, której przewodniczył prof. dr hab. n. med. Tomasz Pasierski. Pierwsze wystąpienie dr Jankowskiej przybliżyło stan medycyny narracyjnej w Polsce oraz jej potencjalne znaczenie w nowoczesnej medycynie czasów IV rewolucji przemysłowej. Dr Jankowska przedstawiła główne założenia medycyny narracyjnej, porównując je z EBM, czyli medycyną opartą na aktualnych i wiarygodnych danych naukowych i pokazując jak medycyna narracyjna uzupełnia EBM oraz jak pomaga pacjentom i ich lekarzom. Następnie wygłoszono trzy wykłady na specjalne zaproszenie. Pierwszą

zaproszoną prelegentką była mgr Cindy Smalletz, Dyrektor Programu „Medycyna Narracyjna” na Uniwersytecie Columbia w Nowym Jorku, pracująca pod kierownictwem profesor Rity Charon – pionierki i twórczyni medycyny narracyjnej. Opowiedziała ona o własnych doświadczeniach w zakresie medycyny narracyjnej, o programach i warsztatach z tego zakresu, skierowanych do studentów medycyny oraz lekarzy praktyków. Wyraziła także swoją radość z tego, iż medycyna narracyjna zyskuje coraz większe poparcie na gruncie polskim, zapewniając jednocześnie o gotowości do pomocy i chęci współpracy pomiędzy Columbia University a jednostkami z Polski. Specjalnie na tę konferencję przybył także dr Marcin Chwistek z Fox Chase Cancer Center, Departament of Hematology and Oncology Lewis Katz School of Medicine, Temple University w Filadelfii. Omówił on początki medycyny narracyjnej, skupiając się dalej na najważniejszych kwestiach i własnej praktyce w tym zakresie. Zwrócił uwagę na bardzo powszechne w obecnym świecie zjawisko – *iPacjenta* – erozję więzi na płaszczyźnie lekarz – pacjent, wypalenie zawodowe lekarzy, powszechną technizację i zanik podejścia narracyjnego – dialogu. Swoje doświadczenia w zakresie medycyny narracyjnej oraz jej stan w Szwecji przedstawiła dr Małgorzata Luberszumiak ze Szpitala Uniwersyteckiego Skania w Lund. Prelegentka omówiła podejście narracyjne i jego zastosowanie w szwedzkiej praktyce, szczególnie skupiając się na nowatorskim rozwiązaniu – *Team-Based Person-Centered Ward Round* dr Valdemara Erlinga. Sesję tę zakończyła żywiołowa dyskusja nad stanem medycyny narracyjnej w Polsce i na świecie oraz możliwe rozwiązania i kroki, zmierzające do rozwoju tego podejścia w naszym kraju, na wzór innych państw.

Sesja druga, prowadzona przez prof. dr hab. n. med. Marcina Wojnara z WUM, rozpoczęła się od wystąpienia prof. dr hab. n. med. Zbigniewa Czernickiego (WUM), który omówił związek podejścia narracyjnego i podstaw prawych (zgoda pacjenta na leczenie). Prelegent starał się przybliżyć słuchaczom kwestię, jak skutecznie informować pacjenta, oraz tę część narracji, która ma na celu nawiązanie więzi z pacjentem i jego rodziną. Kolejne wystąpienie, które zostało przyjęte z dużym zainteresowaniem uczestników, dotyczyło komunikacji w zakresie położnictwa na płaszczyźnie położna – kobieta (rodząca). Dr n. med. Barbara Baranowska z WUM, położna z wieloletnim stażem, opowiedziała o swoich doświadczeniach, podkreślając, iż narracja w jej codziennej praktyce odgrywa kluczową rolę. Dr Mariola Bartusek ze Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach przybliżyła rolę kształcenia kompetencji komunikacyjnej, w tym podejścia narracyjnego, wśród studentów medycyny oraz odwołała się do swojej praktyki pielęgniarskiej. Prelegentka zauważyła także, iż w obecnym świecie mamy do czynienia z maksimum technologii i minimum komunikacji, co widać również w medycynie. Kolejne wystąpienie dr Karoliny Sykulskiej dotyczyło medycyny narracyjnej i dysocjacyjnych zaburzeń tożsamości. Ostatnim wystąpieniem w tej sesji był wykład prof. dr hab. Aleksandra Woźnego z Uniwersytetu Wrocławskiego, który przedstawił podejście narracyjne w świetle antropologii komunikacji. Sesję zakończyła dyskusja nad praktycznym zastosowaniem medycyny narracyjnej w poszczególnych sferach tj. położnictwo, pielęgniarstwo itp.

Następnie odbyły się dwie równoległe sesje. Pierwsza, prowadzona przez dr

Martę Chojnacką-Kuraś, dotyczyła źródeł i perspektyw filologicznych podejścia narracyjnego w medycynie. Omówiono podczas niej m.in. opisy przypadków tworzone przez Zygmunta Freuda, których forma pozwala spojrzeć na postać psychoanalityka jako na powieściopisarza (dr hab. Lena Magnone z UW), dziennik kliniczny Sándora Ferencziego, w którym klinicysta realizował koncepcję „wzajemnej analizy” (Agnieszka Więckiewicz z UW) oraz twórczość prozaika Leo Lipskiego jako pisarza dotkniętego afazją (mgr Olga Osińska z UW). Podczas drugiej sesji równoległej, moderowanej przez prof. dr hab. Krystynę Waszakową z UW, omówiono obecność podejścia narracyjnego w różnych dyskursach, rozpoczynając od dyskursu pisanego – opisów przypadków medycznych. Dr Magdalena Zabielska z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza i mgr Magda Żelazowska-Sobczyk z Wydziału Lingwistyki Stosowanej UW omówiły znaczenie interaktywnych opisów przypadków w badaniach anglojęzycznych, ze szczególnym uwzględnieniem relacji pacjenta i lekarza, zadając jednocześnie pytanie o powody braku takiej formy opisowej w piśmiennictwie polskojęzycznym i możliwe rozwiązania wypełnienia tej luki. Mgr Jan Frydrych z UW opisał doświadczenia (tj. narracje) chorych na łuszczycę i atopowe zapalenie skóry, pełne ich cierpienia i napiętnowane przez społeczeństwo. Dr Halina Kulik ze Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach opowiedziała o pamiętnikach kobiet niepełnosprawnych, a dr Anna Kuzio, reprezentująca Uniwersytet Zielonogórski, skupiła się na spójności w narracjach lekarzy i pacjentów podczas konsultacji lekarskich. Obie sesje równoległe zakończone zostały dyskusją nad podejściem narracyjnym w literaturze i dyskursach ustnych i pisanych.

Kolejnym elementem konferencji były warsztaty z pracy z tekstem metodą *close reading*: w języku angielskim prowadzony przez mgr Cindy Smalletz i dwa w języku polskim z dr. Marcinem Chwistkiem oraz dr Katarzyną Jankowską i mgr Oliwią Kowalczyk. Podczas warsztatów uczestnicy mieli możliwość m.in. stworzyć dowolny tekst na określony temat (np. w jednej z grup było to wyrażenie „pokój opieki”). Warsztaty, oprócz praktycznego charakteru, miały także wymiar emocjonalny – uwalniały ukryte emocje. Głównym ich celem było wprowadzenie uczestników w praktyczne arkania medycyny narracyjnej.

Ostatnia sesja plenarna dotyczyła związków medycyny narracyjnej z innymi dziedzinami badawczymi. Rozpoczęła się ona wykładem dr Urszuli Okulskiej z UW, która opowiedziała o narracji w procesie leczenia nieuleczonego chorych pacjentów i ich rodzin. Mgr Aleksandra Szugajew z UW na podstawie książki *Jeszcze jeden oddech* Paula Kalanithiego odpowiedziała na pytanie: jak działa medycyna narracyjna w praktyce. Dr Marta Chojnacka-Kuraś, także z UW, spojrzała na koncepcję medycyny narracyjnej z perspektywy lingwistyki i poetyki kognitywnej. Spotkanie zakończyła dyskusja i pożegnanie uczestników konferencji.

I Konferencja Naukowa „Medycyna Narracyjna. Wartość opowieści o doświadczeniu choroby w praktyce klinicznej, badaniach i edukacji” stworzyła możliwość skonfrontowania pojmowania istoty medycyny narracyjnej w świetle nauk medycznych i humanistycznych oraz stworzyła płaszczyznę dla dialogu i nawiązania współpracy pomiędzy jednostkami krajowymi i zagranicznymi. Ponadto, spotkanie było

przyczynkiem do szerzej zakrojonych dyskusji nad możliwościami rozwoju medycyny narracyjnej w Polsce.

Aldona Katarzyna JANKOWSKA

Pracownia Komunikacji w Medycynie, Collegium Medicum, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Bydgoszcz /Laboratory for Communication in Medicine
Collegium Medicum, Nicolaus Copernicus University, Bydgoszcz, Poland

E-mail: k.jankowska@cm.umk.pl, 

Magda ŻELAZOWSKA-SOBCZYK

Uniwersytet Warszawski/ University of Warsaw

E-mail: magda.zelazowska@student.uw.edu.pl, 